

1

המטה הארצי / אגף החקירות
מחלקת חקירות ותביעות
טל': 02-5309292
פקס: 02-5309339
ירושלים, בתשרי תשנ"ח
(8.10.97)

033/63762 - פח/0112

מח' סיור/מד' סיור/קמ"ט חוק צב"ח - פקד יואב מדינת
אח"ק/ר' מח"ק
מח"ק/רמ"ד חקירות
מח' סיור ושיטור/רמ"ד סיור

הנדון: לכידת חתולים ללא בעלים והעתקתם ממקום מגוריהם הקבוע

1. על פי בקשתך, נבחנת כאן השאלה המשפטית:
האם לכידת חתולים ללא בעלים והעתקתם מאיזור מגוריהם הקבוע, ע"י אזרח פרטי, מהווה עבירה על ס' 2 לחוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994, (להלן-החוק).
2. הנחת יסוד בבדיקה זו הינה כי לכידת חתולים והעתקתם ממקור מחייתם הקבוע לאיזור חדש ללא מתן תמיכה לשם היסתגלותם גורמת לחתולים סבל רב, עד כדי קיצור תוחלת חייהם וזאת ע"פ חוות דעתם המקצועית של ד"ר צבי גלין, מנהל המחלקה הוטרינרית בעיריית תל אביב-יפו, ד"ר גיל בלומן, רופא וטרינר, וד"ר סיגל סלונים רופאה וטרינרית.
3. להלן התייחסותנו לשאלה שבנדון:
  - א. סעיף 2 לחוק קובע כי "לא יענה אדם בעל חיים", לא יתאכזר אליו ולא יתעלל בו בדרך כלשהי".
  - ב. ביהמ"ש העליון, בהכרעת דינו של כב' השופט מ. חשין ברע"א 1684/96, עמותת "תנו לחיות לחיות נ. מפעלי נופש חמת גדר בע"מ ואח' (טרם פורסם), מפרש את מושגי ס' 2 כדלקמן:
עינוי - גרימת סבל, כאב וייסורים;
התאכזרות - להרע, לנהוג ברוע לב;
התעללות - התנהגות קשה ואכזרית.
  - ג. כדברי ביהמ"ש, לשלושת קאיסורים האלה קווי אופי משותפים, וכל אחד מהם, ביחד ולחוד, מהווה "איסור מסגרת" - כלומר, יש מקום לפרשנות רחבה למושגים אלה, וזאת בניגוד ל"איסורים הפרטיקולריים" אשר מוצאים ביטוי בסעיפים 2-(ב) ו-1-(ג) ו-3 (א) ו-1-(ב).
כפי שקבע כב' השופט חשין, והמחוקק לא קבע גבולות מדוייקים ולא שרטט מעשים אסורים אלה ואחרים (עמ' 14 לפסח"ד).

- ד. ביהמ"ש קבע 3 יסודות היוצרים את האיסור לצער בעלי חיים, כדלקמן:
- (א) היסוד הנפשי - מחשבה פלילית כמוגדרת בסעיף 20 (א) לחוק העונשין, תשל"ז-1977.
  - (ב) היסוד הפיסי - סיבלה של החיה, הן פיסי והן נפשי.
  - (ג) יסוד משפטי - נורמטיבי - גרימת סבל וייסורים לבעל חיים בלא שיימצא צידוק למעשה.

היסוד השלישי, אשר בוחן את תכלית המעשה, מיועד להוציא מגדר האיסור מעשים אשר עשייתם משקפת ערך חברתי ראוי - כגון: לכידה ונתיחת בעלי חיים ע"מ לרפאו, ביצוע פעולות לאילוף כליה נחיה וכדומה. לעיתים קובע המחוקק את האיזון הדרוש כגון בחוק הניסויים בבעלי חיים התשנ"ד 1994, אך לעיתים בימ"ש נאלץ לקבוע את האיזון הראוי (עמ' 24).

מהכלל אל הפרט.

4. לכידת החתולים והעברתם

האם לכידת חתולים והעברתם מהווה עבירה על ס' 2 לחוק? חוות הדעת המונחות בפננו מצביעות על כך שלכידת חתולים והעברתם למקום אחר ללא ביצוע פעולות תמיכה וסיוע להסתגלות במקום החדש, גורמת להם סבל רב, עד כדי קיצור תחולת חייהם, בכך נתמלא היסוד העובדתי של המעשה. בהתייחס ליסוד הנפשי, גורס השופט חשין, לצורך קבלת סעד אזרחי של צו מניעה, "די בכך שמעשי האדם בבעל החיים עולים באורח אוביקטיבי - כדי מעשה עינוי התאכזרות או התעללות". אין החוק מחייב כוונה להרע לחיה, מספיק "מודעות לטיב המעשה לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה..." (עמ' 14). אין ספק שאדם הלוכד חתולים ומעביר אותם למקומות אחרים מבלי לספק להם סיוע לשם הסתגלות במקום החדש, הינו מודע לטיב המעשה ולתוצאותיו.

אם כן, נשארת רק השאלה, האם למעשה יש תכלית חברתית ראויה.

כיום תלוי ועומד בפני ביהמ"ש הגבוהה לצדק עתירה, בג"צ 6446/96 העמותה למען החתול - עמותה רשומה נ. עיריית ערד, מנהל השירותים הווטרינריים ואח'. בעתירה זו טוענים כנגד הרעלות חתולים המבוצעות ע"י הרשויות מבלי שיהיה חשד ספציפי לגבי חתול ספציפי כי הוא נגוע בכלבת. כמו-כן טוענת העותרת כי השמדת חתולים ע"י הרשויות המקומיות (ע"פ צו המועצות המקומיות (מועצות מקומיות) התשי"ח-1958 או פקודת העיריות [נוסח חדש] עומדת בסתירה לסעיפים 2 - ו-4 לחוק צער בעלי חיים.

פרופ' א. שמשוני, מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות, בתצהיר תשובתו, מצביע על האינטרס הציבורי בהשמדת חתולים ע"י הרשויות המקומיות, כאשר מתעורר הצורך בכך. אינטרס זה מציין פרופ' שמשוני נובע מתוך הרצון למנוע "מטרדים של בעלי חיים המסכנים את בריאות הציבור וחושפים אותו לסדרה של מחלות.... בניסף למחלת הכלבת". במקרים אלה, רופא וטרינר עובד ציבור נדרש לשוקל את צורך בהרחקת ו/או השמדת החתולים.

כלומר, כג"צ כעת נדרש להשיב לשאלה האם בעל משרה ציבורית מקצועית רשאי להורות על צמצום מבוקר של קבוצת התולים.

מבלי לנקוט עמדה לגבי סוגיה סבוכה זו, ניתן, לעניות דעתנו, ללמוד ממנה, על דרך הקל וחומר, לגבי אזרח המבקש לבצע צמצום אוכלוסית התולים. אם מתעוררת ספק לגבי סמכויות עובדי ציבור לדלל אוכלוסית התולים, אין לנו ספק כי אין ערך חברתי מוסכם לגבי הרחקת תולים באמצעות לכידתם והעברתם, (דבר הגורם להם סבל עד כדי קיצור תוחלת חייהם) במיוחד כאשר זה מבוצע ע"י אדם פרטי, ללא הכשרה מתאימה, ללא הסמכה, ללא פיקוח, ללא ביצוע פעולות סיוע ותמיכה להסתגלות בע"ח במקום החדש וכל זה על אחת כמה וכמה שהמניע הינו דוות כספי של המבצע. בחברה נאורה, לא ייתכן מצב בו כל מאן דהוא יורשה לגרום סבל לבעלי חיים ויוכל להתגונן בטענה שהוא עושה "שירות לציבור".

5. מכל הסיבות לעיל, יש, לדעתנו, לפרש מעשי לכידת התולים והעתקתם משטה מחיתם למקום זר, ללא ביצוע פעולות תמיכה וסיוע להסתגלותם במקום החדש, כעבירה על ס' 2 לחוק צער בעלי חיים, התשנ"ד-1994.

ב ב ר כ ה

עו"ד יהודית פ. עלאיוף, רפ"ק
 קצין מדור חקירות
 ב/רמ"ח חקירות ותביעות